

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

ב' ניסן

ויק"פ - החודש

גליון כד (תקלה)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

ה"י תהא שנת נסים

מאתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר חצ"צ

ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

בי"ה, עשקי"מ פרשת ויקח-פקודי פרשת החודש, - ב' ניסן -
יום ההילולא לכ"ק אדמו"ר מהורשיב ני"ע - יום התחלת
הנשיאות של כ"ק אדמו"ר מחוריניץ ני"ע, תחא שנת נסים.

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

לקוטי שיחות

- 5 . . . . . משה רבינו בהיותו בהר האם היי מחוייב במצוות . . . . .
- 9 . . . . . אם היי שייך בהר גדל ענין הזמן . . . . .
- 9 . . . . . העדר האכילה של אליהו הנביא ארבעים יום וארבעים לילה . . . . .
- 9 . . . . . אל ישנה אדם מן המנהג . . . . .
- 12 . . . . . אל ישנה אדם מן המנהג . . . . .
- 13 . . . . . אמה טרקסין . . . . .

מאמרי כ"ק אדמו"ר שליט"א

- 17 . . . . . מסיינ בזמן הגלות . . . . .

אגרות קודש

- 18 . . . . . זערה באגרות קודש היי . . . . .

- 19 . . . . . כתיבת תוארים
20 . . . . . היחס ל"מגילות הגנוזות"
21 . . . . . היחס לספר "יוסיפון".
22 . . . . . הגהת אדח"ז על ספר "עמק המלך".
-

מספר פאקסמיליא לשלוח הערות: 9289 - 439 (718)

ב"ח

מודעה נחוצה לכל הת' ואנ"ש שיחיו!

לאחרונה נחלש לגמרי ההשתתפות של הת' ואנ"ש שיחיו בכתיבת הערות וכיאוורים וכו' בהגליון בכל המדורים וכפי שיראה הרואה, המצב הגיע לידי כך שבאופן כזה אי אפשר כלל להמשיך בהוצאת הקובץ, ובפרט מידי שבת בשבתו, וכפשוט שבלי הערות אין מה להדפיס.

אין שום ספק שע"י הלימוד כתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א, שיחות, מאמרים, לקו"ש וכו' כדבעי ולעיונא, ובפרט ע"י פלפול התלמידים בודאי מתעוררים הערות וכו', שאפשר לכותבם ולשלחם אלינו לזכות בהם את הרבים. ואין ביהמ"ד בלי חידוש!

אי לזאת אנו מבקשים מכאו"א בכל לשון של בקשה להתחיל ולהמשיך ביתר שאת ויתר עז בכתיבה, כי רק עי"ז נוכל להמשיך בהוצאת הקובץ, גם צריך להרגיש אחריות להשתתף בכתיבה לעתים תכופות ביותר, (לכה"פ פעם בג' שבועות) ובפרט לכל אלו התלמידים שלומדים ושלמדו באהלי תורה.

בברכת שכתא טבא
המערכת

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

משה רבינו בהיותו בהר האם הי' מחוייב במצוות

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
 ≈ ר"מ בישיבה ≈

בלקו"ש פי תשא (סעי' ג') מבאר דבגדרו של העדר אכילת משה רבינו בהר אפ"ל בגי אופנים: א) כביאור הרמב"ם במו"נ: ד"מי שישים כל מחשבתו אחר שלמותו באלקיות וחוא נוטה כולו אל השם יתעלה .. מפנה מחשבתו מזולתו .. מהם אשר באו אל בית המלך וזאת היא מדריגת הנביאים, יש מהם שהגיע מרוב השגתו ופנותו מחשבתו מכל דבר זולתי הש"י עד שנאמר בו ויהי שם עם ה' וגו' .. ומרוב שמחתו במה שהשיג לחם לא אכל ומים לא שתה, כי התחזק השכל עד שנתבטל כל כח עב שבגוף" - שלאופן זה נמצא, שזה הי' כענין טבעי שלא הרגיש שום רעב ולכן לא אכל. ב) בעלותו בהר עם ה' נשתנה טבע גופו להיות כמו מלאך באופן שלא תוצרך לאכילה ושתייה (כמו שהמלאכים אין צריכים אכו"ש). ג) זה שלא הי' צריך לאכו"ש הי' בדרך נס שנמשך כל הזמן, כלומר מצד טבע גופו הי' צריך לאכו"ש אלא שהי' בזה נס במשך ארבעים יום שלא אכל ושתה, עי"ש שמבאר נפק"מ בפועל בדין שבועה שלא אוכל, וראה גם בסי' ה' ה' וחקבלה פי תשא שם בענין זה.

ולכאורה אפשר לומר עוד נפק"מ אם משה הי' מחוייב במצוות במי ימים אלו, דאי נימא דטבע גופו נשאר בטבע של אדם מסתבר דגם אז הי' מחוייב במצוות, משא"כ אי נימא שנשתנה גופו בענין אכו"ש כמלאך, י"ל שהי' פטור במצוות דלא ניתנה תורה למלאכי השרת וכו'. (ברכות כה, ב), כיון שנמצא בו טבע של מלאך.

[ועי' בערוך לנר (מכות יב, א) דאיתא שם בגמ' דשרו של אדום טעה שלש טעויות ואחד מהם דאינו קולט אלא אדם והוא מלאך עי"ש והמהרש"א שם בחדא"ג הביא דברי רש"י בישעי שגרס רק שתי טעויות, וביאר הערוך לנר דרש"י השמיט טעות זו משום

דמני"ל דלמלאך אינו קולט, ואי משום דאינו קולט אלא אדם, הא המלאך גי"כ אדם נקרא כדדרשינן בירושלמי יומא פ"ה וכל אדם לא יהי באוהל מועד אפילו אותם שנאמר בהם ופניהם כדמות אדם כו', ואי משום דכתיב והיו לכם הערים למקלט, הרי מלכם דרשינן לעיל (דף ט) למעוטי גרים אבל המלאכים הם בכלל המצוות מה ששייך בהם ונקראו אחרים ורעים לישראל וקורים עמהם קדוש וברוך ושירה, ולמה לא יהיו גי"כ בכלל קליטה, ולכן איש גירסת רש"י דלא חשוב זה לטעות דהא מלאך חי עי"ש, מיהו אפילו לפי דבריו הרי אינם מחוייבים במצוות כפשוט, ובמילא יש להסתפק בנוגע למשה וכני"ל.

ובס' נחלת בנימין (אמסטרדם תמ"ב) מצוה ק"ד נסתפק באותן שנכנסו חי לגי"ע כגון אליהו ור' יהושע בן לוי וחביריהם אי מצויים ועומדים עדיין. אמצוות כגון תפילין וציצית כו' מי נימא דרק מיתח גורם פטור מצוות, שאין חובת מעשה המצוות נמשכות רק בהיותן אדם כלומר מחובר מגוף ונפש, ובהפרדם זה מזה אינו אדם, וקרא כתיב אשר יעשה אותם את האדם וחי בהם סיבת היותו אדם ובחיים גורם לו המצוות, ולכך כשמת נעשה חפשי מן המצוות, ואי"כ אותן שנכנסו חי לגי"ע מחוייבים הם גם שם לשמור מצוות חי הואיל וגופן קיים, או דילמא המקום גורם דוקא העולם הזה הוא מקום לשמו מצוות חי חוקיו ותורותיו, ולא בגי"ע, ואי"כ אפילו אותן שנכנסו חי לגי"ע כגון אליהו וריב"ל וחביריהם פטורים מקיום המצוות, עי"ש, ועי' בסי' יפה ללב ח"א או"ח סי' כ"ג שהביא דבריו ורצה לפשוט זה עפ"י מ"ש בסי' זרע יצחק בקונטרס פלפלת כל שהוא סי' י"א, אבל עי' בשדה חמד פאת השדה כלל גי' סי' י"ח שכתב דעיקר הספק לא נפשט כלל, וכני"ל דהספק היא אם מיתח מפקיע החיוב מצוות או המקום מפקיע עי"ש.

דאי נימא כצד הב' דהמקום קא גורם, דקיום המצוות שייך רק בעוה"ז, מובן דאפילו אי נימא שנשאר בטבע אדם, מ"מ לא חי מחוייב במצוות.

וראה בילקוט שמעוני סו"פ תשא (רמז תו): "מנין חי משת יודע אימתי יום ואימתי לילה, אלא בשעה שהי' חקבי"ה מלמדו מקרא חי יודע שהוא יום ובשעה שהוא מלמדו משנת חי יודע

שהוא לילה, די"א כשהי רואה למלאכים מקלסין אותו בקדוש
 הי יודע שהוא יום, ובשעה שהי רואה אותן מקלסין בברוך
 הי יודע שהוא לילה" (מובא במאמר איתא במדרש תחילים
 ובכ"מ), והמג"א בזית רענן שם הקשה ע"ז וז"ל: ומנין הי
 יודע משה ואי"ת דילמא באמת לא ידע, רק שהקב"ה כתב שהוא מי
 יום ומי לילה, וי"ל דמ"מ הי צריך לקרות ק"ש שחרית
 וערבית, וא"כ הי צריך לידע אימתי יום ואימתי לילה עכ"ל.
 הרי מבואר בזה דסב"ל להמג"א שבאמת הי מחוייב במצוות,
 ועי בשמו"ר פמ"ז, ח, ובידי משה שם הקשה ג"כ כקושיית הזית
 רענן ותירץ באופ"א דהרי הי לו למשה לדעת אימתי ללמוד
 תושב"כ שהוא ביום ואימתי ללמוד תושבע"פ שהוא בלילה, דלפי
 תירוץ זה אין ראוי שהי מחוייב במצוות.

וראה כתובות קגא, שרבינו הקדוש הי בא לאחר פטירתו
 להוציא בני ביתו בקידוש, ובגליון הש"ס שם ציין למ"ש בספר
 חסידים ס"י תתשכ"ט וז"ל: ורבינו הקדוש הי נראה בבגדי
 חמודות שהי לובש בשבת ולא בתכריכין לחודיע שעדיין הוא
 בתוקפו ופוטר את הרבים ידי חובתם בקידוש היום ולא כשאר
 מתים שהם חפשי מן המצוות כי אם כחי בבגדים כמו שהי לובש
 בחייו והצדיקים נקראים חיים אפילו במיתתם ופוטר בקידוש
 בני הבית עכ"ל. ועיי"ש בברית עולם ובמקור חסד שם,
 ובלקו"ש ח"ב ע' 511 ובהערה 59.

ובגליוני הש"ס להגר"י ענגל שם כתב דיש לבאר דברי הספר
 חסידים בבי אופנים: א) דבצדיקים רק הגוף נעשה חפשי מן
 המצוות אבל הנפש שבעולם העליון י"ל דשפיר מחוייב במצוות,
 ואף דאיתא באבות יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז
 כו' י"ל דלפום צערא אגרא ולפי שאין בעוה"ב יצר המסית
 לעבור לכן אין העבודה חשובה כ"כ ולכן יפה שעה אחת בתשובה
 ומעשי"ט כו', ומביא ראוי לזה מפסיקתא רבתי עיי"ש, ולכן
 שפיר הי מחוייב בדבר ומוציא בני ביתו. ב) דצדיקים
 במיתתם קרויים חיים וכאילו הם בחיים עדיין, ורק כאשר הם
 בעולם העליון פטורים מן המצוות מפאת המקום כי לא נאמרו
 המצוות בעולם העליון, משא"כ בירדם לעוה"ז עדיין עליהם
 חיוב המצוות כבתחילה, כי בעוה"ז יש חיוב מצוות לכל ישראל
 חי וגם הצדיק חי הוא עיי"ש. ועי בשחת מוצאי שבת חנוכה

תשמי'ו שנתבאר כאופן ה'ב', וראהה הערות וביאורים גליון שטי"ז סי' י"ד.

ובפשטות ספק הני"ל תלוי ג"כ בבי אופנים אלו, דלאופן האי שייך קיום המצוות גם למעלה, משא"כ לאופן ה'ב', מיהו אי נימא כאופן האי י"ל דאפילו אי נימא שהי בטבע של מלאך מ"מ הי' מחוייב במצוות, דהרי נתבאר דאפילו הנפש שבעולם העליון מחוייב במצוות, אף דלא ניתנה תורה לנשמות, ועכ"ל דכ"ז הוא בנשמות לבדן לפני שנתלבשו בגוף, אבל לאחר שנתלבשו בגוף וכבר חל עליהם חיוב מצד הגוף, וכל התפקעה היא מצד דלמתים חפשי, לכן בצדיקים דעדיין חיים, לא חל עליהם הפקעה זו ונשאר בחיובם, וא"כ עד"ז אפ"ל לגבי משה רבינו דאף דחי' אז בטבע של מלאך, מ"מ כיון שכבר חל עליו החיוב מקודם, לא נפקע חיובו גם בחיותו מלאך, אלא דיש לחלק דשאני התם בצדיקים דנפשם לא נשתנה, ולכן לא נפקע חיובם, משא"כ משה שהי בו שינוי לטבע של מלאך, אפ"ל דאז נפקע החיוב.

ועי' עוד בשדה חמד שם שהביא מ"ש החיד"א בשם הגדולים (אות א' קצ"ט) שכמה שנים תמה על מנהג ישראל שמתפללין כשהולכין להשתטח על קברי צדיקים ודרי אין לקרות שמע ולהתפלל בתוך די"א של מת או בבית הקברות כדאיתא באו"ח סי' ע"א ולהרמבי"ם לא יצא אף בדיעבד, וכן תמה על מ"ש בסי' עמק המלך דאברהם אבינו השלים מנין כו' ולפי דברי הספר חסידים הני"ל נחה דעתו כי כל הצדיקים אף אותם שלא נכנסו חיים לגי'ע הרי הם כחיים לענין קיום המצוות עיי"ש בשד"ח בארוכה, דממ"ש לכאורה נראה דסב"ל כפירוש האי של הגר"י ענגל הני"ל, דאי נימא דלפועל לא שייך קיום מצוות למעלה דהמקום גורם כו' אכתי אפ"ל דזהו לועג לרש ואיך אפשר להתפלל שם כו'. וראה עוד בשו"ת ציץ אליעזר ח"י"ז סי' ו'. ובקובץ שיעורים ח"ב סי' כ"ח כ"ט ועוד, נועי' עוד בנחלת בנימין שם שהביא מהר"ם דמשה שהי' ניזון מזיו השכינה וכתב שם דלא בשמים היא ולא הי' מחוייב אז בתומ"צ, ולכן הי' מותר ליהנות מזיו השכינה שלא כנדב ואביהוא שחטאו ונענשו במה שהשיעו עצמן מן השכינה].

אם הי' שייך בהר גדר ענין הזמן

(ב) ויש להעיר עוד במ"ש בהערה 26 שבנוגע למשה רבינו תלוי בשאלה נוספת אם יש למעלה הגדר דחמשך הזמן עיי"ש, דלכאורה לפי מ"ש בזית רענן שהי' מחוייב במצוות ק"ש ביום ובילה מוכח דיש שם הענין דזמן ודיום ולילה, כי הרי מצוה זו היא מ"ע שהזמן גרמא ואי נימא דליכא שם הענין דזמן דיום ולילה לכאורה לא שייך החיוב דמצוות ק"ש.

≈ ≈ ≈

העדר האכילה של אליהו הנביא ארבעים יום וארבעים לילה.

(ג) עוד יש להעיר מאופן די של העדר אכילה, ממ"ש אצל אליהו (מלכים א' יט, ח): "ויקם ויאכל וישתה וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה וגו'" וברד"ק שם כתב: "בכח האכילה ההיא, לא הי' זה כנס משה רבינו כי בו נאמר ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל וגו' ולא אמר שעמד בכח האכילה, ובאליהו אמר בכח האכילה, כלומר שנשתהא המאכל באצטומכא ולא בשלה אותו חכח המבשלת ולא משכה אותו כח המושך וניזון הגוף באותו מאכל ארבעים יום וארבעים לילה", ובאופן זה י"ל בפשיטות דלאחר המי' יום רק אם ישבע שלא יאכל ז' ימים הי"ז שבועת שוא ולא פחות מזה, כיון דהרי זה כאילו אכל ממש ביום הארבעים, וראה ילקוט הראובני ס"פ תשא.

≈≈≈≈≈

אל ישנה אדם מן המנהג

הת' עקיבא גרשון וגנר
≈ תות"ל 770 ≈

בלקו"ש לשי"פ תשא שי"ז נתי' די שננס ג' אופנים לבאר הדין
שצריך להתנהג כאנשי המקום (1) דין שלילי מפני דרכי שלום

שלא יבא לידי מחלוקת (2) דין חיובי של הנחגה כאנשי המקום אבל הוא רק דין בהחנהגה בפועל (3) שנעשה כאי מאנשי המקום וחלים עליו גברי מקום זה ובמילא עליו לנהוג כמנהג המקום.

ולכ' יליע באופן חבי, שהוא דין חיובי ומ"מ הוא רק בנוגע להנחגה בפועל דהנה נתי דכאופן זה מפורש בב"ר ולכן מבואר שם שמשח רבינו רק "לא אכלי" (ולא ונדמה להם), וגם חיי מספיק לגבי המלאכים מה דחיו נראים כאוכלים, ולכ', הרי מתחלת השיחה מבואר דתאופן חבי דסב"ל דהוא דין חיובי הוא משום דס"ל דאייז רק "מפני דרכי שלום" וי"מפני המחלוקת" כ"א הוא דין חיובי ודין גמור. וא"כ מהו גדר הדין דמספיק לה מה דנראים כאוכלים - הנחגה כלפי חוץ, ומה מהני זה מלבד הדרכי שלום? גם, בהערה 18 משמע דהני"מ בין אופן האי לאופן חבי הוא כשאינו ניכר לרואה שמשנה ממנהג העולם (דאמר כמה בטלני איכא בשוקא), דלאופן חבי מ"מ צ"ל ההנחגה כמותם, ולכ' ילחי"ב הגדר בזה דצ"ל הנחגה חיובית כמותם (ואינו מספיק מה דנראה כן כלפי הרואים), ומ"מ אמרינן דאייז להיות הנחגה אמיתית (דדי בהנחגה בפועל) דלגבי המלאכים חיי מספיק מה שחיו נראים כאוכלים?

ואואפ"ל בזה ובחקדם: דהנה בכללות שני דוגמאות של הנחגה כאנשי המקום חובאו בהערה 6, מפסחים (נ.) בענין מלאכה בער"פ, ומתענית (י.) בענין תענית, ולכ' אפ"ל חילוק יסודי בין שני דוגמאות אלו, דבתענית הנה החיוב והמנהג דהתענית בהמקום דמתענין הוא (בפשטות) בשביל עצם התענית מצ"ע וכמו שהוא בכלל בענין התעניתים שגזירת התענית היתה באח כתוצאה מכך שהמצב בחווה הצריכה והכריחה שיגזרו תענית והמטרה בדין זה הוא התענית.

לאידך בהדין דמקום שנחגו שלא לעשות מלאכה בער"פ, הנה גדר ויסוד החיוב והמנהג הוא - מה שנוהגים כן ולכן הר"ז מנהג והמטרה בה הוא (לא העדר המלאכה מצ"ע, כ"א) לקיים המנהג שנוהגים.

ובסגנון אחר קצת, במה שמתעניין במקום מסויים, הנה מטרותם היתה בהנפעל, - שיהי ענין התענית (ותוצאותיה), ואילו בהדין שלא עשו מלאכה בער"פ מטרותם היתה בהפועל, - שאנשי המקום ינהגו ב - ויקיימו - מנהגותיהם. וק"ל.

וא"כ אואפ"ל דכמו שבמנהגים ישנם שני סוגים ואופני חיובים, כמו"כ בגדר הדין חיובי לנהוג כאנשי המקום ישנם ב' אופנים באופן החיוב (בהתאם לשני הסוגים במנהגים, - אי"כ אולי י"ל דבסוגי מנהגים ישנם ב' הפרטים (דיש בהם דין מצד הפועל ומצד הנפעל), ולכן באותם מנהגים בהדין לנהוג כאנשי המקום שייך לחיות מפאת כ"א משני הפרטים).

דאפ"ל שהוא שנעשה כאנשי המקום צ"ל אצלו אותו הענין והנפעל כמו אצל אנשי המקום, שהוא לגמרי באותו גדר באנשי המקום, ואפ"ל דיש אצלו רק גדר ה"פועל" בחמנהג, שהיא ענין של הנהגה בפועל, שמטרתה הוא (אכן ענין חיובי לא מצד דרכי שלום, ומ"מ המטרה היא רק) לנהוג כמנהג שנוהגים, ולכן לזה היי מספיק ג"כ מה דהמלאכים היו נראים כאוכלים, דעכ"פ תר"ז בגדר הנהגה בפועל כאנשי המקום - "הלך בנימוסיה", (משא"כ כשאינו עושה מלאכה אף שיכולים לומר כמה בטלני, כמובן, וק"ל).

ולהעיר דבגמ' תענית שם אית שכח ואכל ושתה, (1) אל יתראה בפני הצבור (שנא' למה תתראו) (2) ואל ינהג עידונין בעצמו, והנה במה דמבואר שם אל יתראה בפני הצבור לכי פשוט דהוא הדין דמפני דרכי שלום, אבל בדין השני דאל ינהג עידונין בעצמו לכי י"ל דהפני דכיוון דהנהגה בפועל כבר אין לו (דלא שייך שיהי בזה גדר דתנהגה בפועל) מ"מ לא ינהג עידונין מצד ה"נפעל" והמטרה דתענית.

וא"כ מצינו בזה חומרא בהענין דהנהגה בפועל על הענין שהוא כמו אנשי המקום. ובאתי רק להעיר.

אל ישנה אדם מן המנהג

הרב פנחס יוסף לוי אנדרוסיער
≈ כולל אברכים ≈
שע"י מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א

בלקו"ש פי תשא ש.ז. מבואר החילוקים בין הגי' שיטות: (א) מה שאיתא בגמ' (בי"מ פ"ו ע"ב) "לעולם אל ישנה אדם מן המנהג" וכו'. (ב) מ"ש במדרש ב"ר "עלת לקרתא הלך בנימוסא . . . וכי אוכלין היו אלא נראין כאוכלין ראשון ראשון נסתלק. (ג) שמו"ר שמדייק תיבת "נדמה להם".

וכתב שם אות ב' "וי"ל נפק"מ בין גי' האופנים הנ"ל: (א) הוא רק שלילה ד"אל ישנה". (ב) הוא דין חיוב, להתנהג כאנשי המקום. (ג) שנעשה כאחד אנשי המקום לאופן הא' לא זו בלבד שמספיק שרק נראה שנוהג כאנשי המקום אלא שלא איכפת לן הסיבה להנהגתו . . . (כיון שלא תתעורר מחלוקת עי"ז)".

ואפ"ל עוד חילוק בין הגי' אופנים, לאופן א' כל זמן שלא תתעורר מחלוקת יש חיוב ממש להחמיר, אם הולך ממקום שאין עושין למקום שעושין אפ"י בצנעה. כמ"ש במשנה פסחים פ"ד מ"א "החולך ממקום למקום נותנין עליו חומרי מקום שיצא וחומרי מקום שחלך לשם ואל ישנה אדם מפני המחלוקת". והן לפי אב"י וכן לפי רבא זה לחומרא (עי' הע' 6) וגם למלאכת שלמה שדוקא מפני המחלוקת" יש להקל כגון באיש עסקן מאד אבל בסתם בני אדם דליכא מחלוקת לא"י. ועי' ג"כ לשון הרמב"ם הלי' יו"ט פ"ח ה"כ.

וכן בשו"ע אדה"ז סי' תס"ח סעי' י"ג "ואם אין דעתו להשתקע שם . . . אסור לו לעשות מלאכה בין בצנעה בין בפרהסיא"י. ובסעי' י"ד "וכן בשאר כל חומרות . . . לא יתראה בפניהם שהוא מחמיר במה שהם מקילין שלא יבואו לידי מחלוקת אלא יחמיר בצנעה שלא יודע להמון עם אלא אי"כ יודע הדבר להמון עם, לא יחמיר כלל . . . מפני השלום . . ." שמשמע מזה שכל זמן שהדבר לא "יודע להמון עם" יש חיוב להחמיר.

וזה שכתב בשיחה הנ"ל, שמספיק שרק נראה כאחד מאנשי המקום. ועיי' העי' 18 "אינו עושה כיון שהרואה אומר" כמה בטלני הוי בשוקא" (פסחים נ"א סעי"ב) אבל אם הוא עסקן מאוד צריך לעסוק במלאכה".

אבל לאופן ה' שכי"עלת לקרתא הלך בנימוסא", אפ"ל שאין חיוב ממש בצנעה להחמיר, שעכשיו שהוא במקום אחר יש לו חיוב "להלך בנימוסא" כל זמן "אבל מספיק שיתראה לאנשי המקום שהוא משתווה אליהם. ואילו לאופן ה' צריך להתנהג כן מצ"ע כי עליו להיות כמותם", עכ"ל השיחה וכמ"ש בשו"ע שם סעי' טי' "דעתו להשתקע שם . . . נעשה מיד כאנשי אותו מקום . . . אפילו בצנעה" ועיי' סעי' י"ב לקולא.

אמה טרקסין

הת' שניאור זלמן פבזנר
~ תלמיד בישיבה ~

בלקו"ש פי' תרומה ש.ז. (ס"ה) מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א שלדעת הרמב"ם אמה טרקסין היתה (לא כפרוכת שענינה או הבדלה בין הקודש לקודש הקדשים או הגנה על הארון כמבואר בס"ד) חפצא בפ"ע וממשיך שטעם חדבר כיון שהגדר דביהמ"ק הוא בית ובנין קבוע ולכן "הי' כותל מבדיל כו' עבין אמה ש"כותל" אינו דבר עראי אלא חלק מעצם הבנין ויש על מקום זה שם בפני עצמו - "דביר" "ואח"כ ממשיך שבסגנון אחר כיון שקח"ק "קדושתו מובדלת מכל הקדושות שלמטה ממנו ולכן אין מספיק שההבדלה (הקבועה בביהמ"ק) תהי' רק ע"י מחיצה דכותל (כשאר ההבדלות בין ב' מקומות) אלא צ"ל מקום בפ"ע שהוא מעין "ממוצע" בין קודש וקודש הקדשים ומקום זה הוא המבדיל ביניהם".

ולפאורה צריך להבין שבתחילה משמע הביאור שנחשב חפצא בפ"ע כו' גדרו "קבוע" ודבר קבוע יש לו שם בפ"ע דביר ולאחר מכן משמע שזה לבד לא מספיק וצריך לומר שהוא גדר של ממוצע

ואי"כ יוצא שזה לא אותו ביאור בסגנון אחר אלא תוספת ביאור וכיו"ב ומלשון השיחה משמע שאותו ביאור:

ואולי י"ל ששני הדברים שייכים זל"ז שזה שבמקדש הי' צ"ל ממוצע בין הקדש וקה"ק הרי זה בגלל שבמקדש הי' זה דירת קבע.

והביאור בזה ע"פ מה שמבואר בלקו"ש ח"ט שיחה ג' לפי ואתחנן ס"ג שהסיבה שהמשכן הי' דירת עראי הי' בגלל שהגילוי הי' מצד למעלה ולכן כשנסעו למקום אחר לא נשארה קדושה במקום משא"כ בביהמ"ק שהקדושה היתה מצד הדברים הגשמיים לכן נשאר קדושה גם לאחר החורבן (כמבואר שם בארוכה). (הוספה לאחר זמן: וחנה בקשר לשאלה הראשונה מהו שייכות של ממוצע לענין של קבוע מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א בהשלמות ללקו"ש דפורים הערה 48 שהחילוק בין משכן למקדש הוא שמשכן הוא דירת עראי "לכן אין הקדושה של מקום קה"ק באופן של הבדלה כ"כ בהמשכן כמו בבהמ"ק שרק בו היו זקוקים להבדלה קבוע ע"י הפסק והבדלה קבועה במקום" וי"ל שהביאור בזה למה כאשר זה רק עראי אי"צ בהבדלה הרי זה כאופן אי' הנ"ל כיון שהקדושה לא מצד גדר המקום ולכן אין ההבדלה ע"י מקום.

ועפ"ז י"ל שבמשכן המקום של קה"ק מצ"ע לא הי' מובדל מהמקום של הקודש (אע"פ שהקדושה חדרה בדומם ג"כ כמבואר שם) ולכן כללות מקום המשכן מצד סדרי המקום שייך זל"ז ולא שייך ממוצע רק בבהמ"ק ששם המקום מצ"ע הי' כלי לקדושה שייך ממוצע.

ועוד י"ל ע"פ מה שממשיך כ"ק אדמו"ר שליט"א בסוף הסעיף הנ"ל [ויש לומר שבעיקר הרי זה נוגע להגברא: בכדי ליכנס לקודש הקדשים מקום הכי מקודש "שאין נכנס שם אלא כה"ג ביוה"כ בשעת העבודה (גם ממקום הקודש, שכל חכהנים נכנסים שם כל השנה) מתאים וצ"ל הפסק ועכבה לפני הכניסה] ולכאורה אי"כ: א) מהו ההבדל בין גדר של הבדלה לזה שהוא מציאות בפ"ע ב) מה זה נוגע לזה שזה כותל קבע. ג) גם במשכן הי'

לכאורה צ"ל הפסק שהרי למקום כזה קדוש מתאים שיהי הפסק כנ"ל?

וי"ל שהיא הנותנת הרי במשכן כיון שהי דירת עראי היו נכנסים שם לא רק בפעם בשנה אלא כל פעם שהיו מפרקים המשכן ולא רק אהרן אלא גם בניו כמו שכתוב (במדבר פי"ד פ"ה) "ובא אהרן ובניו בנסע המחנה והורידו את פרכת המסך וכסו בה את ארון העדת". וא"כ כיון שמידי פעם היו נכנסים לשם א"כ אין כאן הפסק גמור משא"כ במקדש שהי קבע ולא היו יכולים ליכנס רק כח"ג ביוה"כ לכן זה גופא שהי כותל המונע לעבור פנימה הי מעורר אימה ויראה להכנס שם (משא"כ במשכן שזה הי מידי פעם) וא"כ נמצא שעיקר הפירוש שהיא מקום בפ"ע החוונה שהוא קבוע לעורר אימה ופחד (ולפי"ז אפ"ל שאין זה כ"כ בגדר ממוצע ואולי 2 הסברים מכוונים ל-2 החסברים דלעיל).

ועפ"ז אפשר לומר שזהו הביאור בבי האופנים שנתבארו בס"ז לגבי החידוש בבהמ"ק של אמה טרקסין א) שלא נתחדש במקדש חיוב חדש אלא שהחילוק בין גדר משכן וגדר מקדש (לפי שעה או קבוע לדורות) מחייב שבמקדש לא תהי פרוכת (שמציאותה ותכונתה היא דבר עראי) אלא צ"ל מקום קבוע (כנ"ל ס"ה). ב) שזהו חיוב חדש מצד "הכל בכתב מיד הי עלי השכיל" שאינו שייך לעשיית הפרוכת ודין "והבדילה הפרוכת לכם גו"ל.

ויש לומר שלביאור אי הנ"ל שאופן הקדושה בבהמ"ק היתה שונה בממשכן א"כ מסתבר שכיון שבמשכן מצד גדרו זה לא הי שייך להיות ממוצע א"כ מה שנתחדש במשכן זהו חיוב חדש אבל לחסבר חבי שזה מצד זה שבמשכן נכנסו יותר פעמים א"כ מצד גדרו כן הי שייך ומתאים (רק שבפועל לא הי מועיל בצורה של אמה טרקסין).

וי"ל שגם לאופן שזהו אותו חיוב יש כאן בי גדרים גדר של הפסק להטיל אימה ופחד של הבדלה רק מכיון ששייכים זל"ז נכללים בציווי אחד (משא"כ לאופן חבי גדר של ממוצע בקדושה וגדר של הבדלה או הגנה אינם שייכים זל"ז ולכן זה ציווי חדש).

ועפ"ז? אפ"ל שדעת רש"י היא ג"כ כרמב"ם שענינה של אמה טרקסין היא אמה בפ"ע (כמובא בס"ו לשון רש"י "ועבוד שתי פרוכת לקלוט ביניהם אויר מקום המחיצה" שענין זה משמע מקום בפ"ע כמבואר שם) וג"כ ס"ל שענינה הוא הבדלה כמבואר בהערה 39 מלשון רש"י בחומש "ועשית פרוכת" פרוכת לשון מחיצה הוא ובלי חכמים פרגוד דבר המבדיל בין המלך ובין העם" כי אין ב' ענינים אלו סותרים זא"ז אלא גדר וחיוב א' וכמו שמוכח שס"ל לרש"י שהפרוכת שבבית ראשון לא היתה גדר אחר מאמה טרקסין אלא רק לצניעות (כמו שמבואר בס"ג) ונמצא שבאמה טרקסין נכללו ב' הדברים יחד.

וי"ל שגם מה שרש"י בחומש מפרש דוגמא של פרגוד דבר המבדיל בין המלך ובין העם כי גם שם לא רק הבדלה (שחרי לא הבדלה גמורה כי המלך נמצא בין העם) אלא ענין של אימה ופחד ואפ"ל שזחו גם ביאור בפשוטו של מקרא שחרי הבן חמש יודע שפרוכת זה כיסוי כמו פרוכת על ארון קודש ולכן ק' לו א"כ למה הפרוכת היא לא על הארון ממש? וע"ז ביאר רש"י שלכל לראש ענינה מחיצה רק שענינה לעורר אימה וכבוד ובארון קודש בבחכ"נ י"ל שהעיקר זה לעורר כבוד).

וי"ל שזהו אולי ג"כ הביאור בלשון הרמב"ן המובא בהערה 39 שכתב "והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש גו"י הענין שיצוה אותו הכתוב שישים הפרוכת תחת הקרסים כדי שיהא הארון שמה מבית לפרוכת ותבדל הפרוכת בין הקודש ובין קדש הקדשים" ונתבאה בהערה שם שס"ל דעיקר דינה דפרוכת הוא כמסך על הארון ועצ"ע.

וי"ל שהרי ידוע שדעת הרמב"ן היא (עיי' לקו"ש ח"א שיחא ב' לפי תרומה) "עיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון" וי"ל שס"ל לרמב"ן ג"כ שהאמה טרקסין היא ג"כ מציאות בפ"ע (ויש לברר זה) וא"כ י"ל שס"ל כאופן האי שענינו הוא ממוצע בין קדושת הקודש לקדושת קה"ק וכיון שהגורם לקדושה היא "מקום מנוחת השכינה שהוא הארון" לכן נמצא שהפרוכת ענינה ממוצע בין קדושת הקודש לקדושת הארון וזה הכוונה בלשונו שישים פרוכת כדי שיהא הארון שמה מבית לפרוכת שצ"ל ממוצע ורק אז יכול להיות השראת השכינה

שבארון ועי"פ המבואר בהערה שסי"ל גי"כ שענינה של פרוכת הוא להגן על הארון נמצא שאפי"ל לשיטתו גי"כ ששתי הענינים (א - הגנה ב - ממוצע) הם חיוב א' וגדר א' כי שניהם בשייכות לארון (ויש לברר זה).

ואולי זהו גי"כ הביאור במחלוקת בין הבבלי לירושלמי (בסי"א) שלירושלמי האמה טרקסין בבית ראשון חיתה או ממדת הקדש או ממדת קה"ק (וכך פוסק הרמב"ם) ולבבלי חיתה בין הקדש ובין קה"ק שלירושלמי סבי"ל שעיקר ענינה לעורר אימה ופחד (כני"ל אופן ב') ולכן סבי"ל שאין הבדל אם זה בסוף הקודש או בתחילת קה"ק אבל לבבלי ס"ל שעיקר ענינה הוא ממוצע ואי"כ לא יכול להיות לא בקודש ולא בקה"ק כי זה סוג קדושה אחר (משאי"כ לירושלמי זה לא סותר מציאות הקודש או קה"ק - ואולי יש לקשר זה עי"פ המבואר בחסידות שענינו של תלמיד בבלי הוא אור חוזר לכן ס"ל שעיקר השינוי בין משכן ומקדש הוא בקדושה שבבחה"ק חדר בזיכוך המטה שזחו ענינו של אור חוזר ולכן צ"ל ממוצע משאי"כ תלמוד ירושלמי אור ישר סבי"ל שעיקר החילוק הוא בנוגע לאדם ולא כ"כ בקדושה לכן העיקר זה הטלת אימה ופחד).

מ א מ ר י כ " ק א ד " ש

מס"נ בזמן הגלות

הח' יצחק אהרן אקסלרוד
 ≈ שליח בישיבה גדולה ≈
 סידני אוסטרלי

בד"ה בלילה החוא (קוני פורים חיתש"נ) מבאר בסעי' ז' דזה שבלילה החוא נדדה כו' רכי השרש דלילה החוא שלמטה הוא מבחינת לילה החוא דלמעלה, ועיי' שישראל עמדו במס"נ כו' "שהמס"נ שלהם חיתה מצד החסתר [ועי"ד המבואר במק"א שבזמן

הגלות גילוי כח המס"נ הוא יותר מבזמן הבית) נמשך
(בגילוי) בחינת לילה ההוא דלמעלה בלילה ההוא דלמטה".

ולכאורה זה שהמס"נ היתה מצד החסתר - זהו ע"ד המבואר קודם
בסוס"ו - שהתשוקה והצמאון לאלקות - ולצאת מחשך הלילה הוא
דוקא שנגש החעלם והחסתר דהגלות, וא"כ זה בחי" לילה
זה" - ולמה נמשך עי"ז "בחי" לילה ההוא".

אך לכאורה מובן מהמקומות שמצוין בהעי" - דזה שישנו מס"נ
בזמח"ג אי"ז שמצד החסתר יש לו "תשוקה וצמאון" למסור
נפשו, אלא פשוט כיון שאין שאר הכוחות מאירים "מתגבר" כח
הרצון שמצד עצם הנפש, אך אין לזה שייכות (כ"כ) לכוחות
הגילויים, וכמובא בהעי" 49 שאין זה פועל בו ההרגש שהגלות
הוא לילה וחשך, ונשאר בהמצד ד"לילה ההוא".

א ג ר ו ת ק ו ד ש

הערה באגרות קודש ח"י

הת' חיים לוי
≈ תרת"ל 770 ≈

באג"ק ח"י אגרת גישנו נושאת את התאריך (משוער, כנראה)
בסוגריים מרובעות - י"ח אדר תשט"ו - וזה לא מובן כלל,
כיון שבסיום האגרת כותב כ"ק אדמו"ר שליט"א "בטח ינצלו
ימי הפורים הבע"ל כו"י היינו שנכתבה לפני פורים. [ואם יש
חסבר וכדו' צ"ל בהערות].

ש ו נ ו ת

כתיבת תוארים

הרב מיכאל דהאן
≈ חושב השכונה ≈

בקונטרס "זיו השמות" (ברוקלין, תשמח) כותב בפרק מ' (ע"י 12) בענין כתיבת תוארים ומתחיל, וז"ל "נכון מלמנוע לכתוב הרבה תוארים על איש פרטי, משום שמי שכותב הוי אבק חניפה, ולמי שכותב הוי אבק גאוות" עכ"ל.

והנה בשדי חמד ח"א ער"י בכללים מערכת ח' כלל קמ, כתב שם באריכות שהתייעץ בזה עם הגאוניס והביא דאין לחוש כלל מחנופה או מחזי כשקרא. והביא רא"י מפלוגתא דבי"ה ובי"ש בכתובות יז. דבי"ש אומר (שמשבחים את ה)כלה כמות שהיא ובי"ה אומר כלה נאה וחסודה, וקיימא לן כבי"ה ומכאן אמרו חכמים לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות, וראה ע"ז בשיטה מקובצת (על אתר) שהביא ב' פירושים הא - שחייב לשבח את הבריות אע"פ שאין השבח בהם. והב' שתהא דעתו נוחה עם הבריות כדי שיקלסו אותו אף שאינו הגון עכ"כ, כמו שמקלסין את הכלה (כבי"ה) אף שאינה הגונה כ"כ. (וראה גם מפרשים אחרים על אתר). ולמד מזה השדי"ח שהוא הדין שמותר להוסיף בתואר חבירו אף שאינו הגון לכך. גם הביא משבחי האר"י שה"י עושה כן (לחכם או) כדי לעשות לו נחת רוח.

אמנם, חומר הענין הוא בנוגע למקבל התוארים כמשי"כ בספרים שיש אזהרה רבה שלא לרדוף אחר התוארים ככתוב בספר חסידים סי' פד, וסי' קמט להמנע מקבלת תוארים רבים, ושם בסי' קמב בנוגע לכתיבת תוארים על עצמו (חובא גם בזיו השמות פ' מ, סעי' ג.) ובספר גנזי חיים, ועוד.

זכך הוא מובן גם מהראיות שמביא עצמו (בזיו השמות פ"מ, בחערה 1) משו"ת שלמת חיים ע"ש, שזה רא"י רק על מניעת המקבל (שכתב: "כבי' לא יכתוב לי תוארים וכו'") ואין זה

מוכרח כלל על כותב התוארים (כפי שרוצה להביא רא"י שם בהערה) וכמובן מכל הנ"ל שחומר הדבר הוא דוקא על המקבל, אבל הכותב אין לו לחוש (וכדברי השד"ח שם. "וגמרא גמרינן מההיא דכתובות). ובכל אופן, מובן שאם כוונת הכותב היא אכן לחניפה וכדו', הרי פשוט שיש לו לחוש להנ"ל. ובספר "תו חיים - כללים בהוראה ובפוסקים" הביא גם מס' אבות הרא"ש ח"ג וז"ל: "אין לגנות למשבח שמשבח בתוארים שאין לו, שכן עמא דבר" ע"כ.

אגב, בילקוט, פ' בשלח רמז רמ"ב, כתוב שנהוג בעולם לקלס את המלך אפילו במה שאין בו, שאם הוא עני מקלסין אותו שהוא עשיר וכו', וכן בכל כיוצא בזה. עכתי"ד. וכתב עליו השדי חמד: וחרב יצ"ו יליף הדיוט ממלך ואינו מוכרח. עכ"ל.

וצריך עיון גדול על דבריו, שהרי פה מדובר על חכם, רב וכיוצא"ב, והרי כתוב "מאן מלכי רבנן", שהרבנים הי"ח כמלכים, וא"כ יש להביא רא"י מהילקוט לנושא הנ"ל.

היחס ל"מגילות הגנוזות"

הת' יהונתן דוד רייניץ
~ תות"ל 770 ~

אודות ה"מגילות הגנוזות" כותב כ"ק אדמו"ר שליט"א באג"ק ח"יא ע' כט, וזלה"ק: "בהנוגע למגילות הגנוזות, הרי לא הי' עתותי בידי לעיין בהסכסוך שבין החוקרים בזה, וכידוע שמחולקים מן הקצה אל הקצה, אבל מה שנראה לי מתוך קריאה שטחית וראיית איזה צילומים, שכנראה משיטת הכתוב בהנוגע למלאים וכו' זהו מכת"י עם הארץ, העלול לטעות בהעתקה מפני חסרון ידיעה, ולכן זהירות יתירה דרושה בנוגע לסמכות המגילות (ומי יודע סיבת גניזתם)".

ולהעיר גם מלקויש חכ"ו ע" 203, וז"ל "בזמן האחרון זיינען נתגלה געווארן גניזות פון מגילות מעניני התנ"ך און דארטן זיינען פאראן כמה שינויים לגבי אונזער מסורה בנוגע לחסר ויתיר וכו'. - דארף מען וויסן, אז די "גניזות" כאטש זיי זעען אויס ווי אן עדות ראיי, זיינען זיי כלל ניט אזוי ווי אונזער מסורה, ובפרט אז מען קען ניט וויסן ווער זיינען מחברי ה"גניזות" צי פון גדולי החכמים אדער ניט. נאך מער: עס קען גאר זיין אז די מגילות זיינען גנז געווארן טאקע דערפאר ווייל זיי זיינען געשריבן געווארן דלא כהלכה! משא"כ די מסורה וואס מיר האבן, וועלכע איז איבערגעגעבן געווארן איש מפי איש, דור אחר דור למעלה עד משה רבינו - איז א דבר ברור אז זי איז אמת".

≈ ≈ ≈

היחס לספר "יוסיפון"

אודות הסי' יוסיפון - מי חיברו, והאם יש לסמוך על המובא שם, כותב כ"ק אדמו"ר שליט"א באג"ק חט"ו ע" רסז, וזלח"ק: "בשאלתו ע"ד סי' היוסיפון - ידוע שכמה שינויים (וגם זיופים) הוכנסו לתוכו. וענינו דורשים בקורת מומחה במקצוע. ובכללות שאלות כגון אלו ידועה הוראת חז"ל: היכא דעייל ירקא ליעול בשרא וכוורא (שבת קמ, ב). ובפרט כשספק אם גם ירקא הוא".

ויש להעיר:

(א) בשיחת ש"פ תצוה תשמ"ג (התוועדות תשמ"ג ח"ב ע" 1053) הביא כ"ק אדמו"ר שליט"א הוכחה מסיפור המובא ביוסיפון, וחוסף "שלמרות כל הפקפוקים עד כמה יכולים להסתמך על מ"ש ביוסיפון (כי אע"פ שהביאו הצ"צ, אין פירוש הדבר שכל דבריו הם בתכלית הדיוק כו') - הרי כאשר מדובר אודות סיפור שהוא "כמסיח לפי תומו", יכולים לתביא הוכחה מסיפור זה".

ב) ספר זה מובא בסי מאמרי אדהאמ"צ במדבר כרך ה' (נדפס ויצא לאור הדפוס בימים האחרונים) עי איתשמג, ובאוה"ת יתרו עי' תשצד. (כנ"ל).

≈ ≈ ≈

הגהת אדה"ז על ספר "עמק המלך"

בחוברת "גדיל תורה" נ.י. גליון ד (עא) עי קצט-רג, נדפסו הגהות אדה"ז על כמה ספרים, חלקם נעתקו מהמובא בספרי אדמו"ר הצ"צ.

ול העיר שבאוה"ת בלק עי איטז מביא הצ"צ הגהת אדה"ז על ספר "עמק המלך" בפיי הכתוב (ישעי' לח, יב) "דורי נסע ונגלח", וז"ל: ובעה"מ שער או"א פמ"ה הביא ג"כ הפי הנייל בישעי' ופירשו כדרך שכתב בלקו"ת מהאריז"ל . . רק ששגג וכתב דודי נסע ונגלה, ופירש דודי הוא האור המאיר למטה, והגיה שם כאדמו"ר הגאון נ"ע, וז"ל שגגה היא כי דורי כתיב עכ"ל".

■ ■ ■ ■ ■

לזכות

שלוחי כ"ק אדמו"ר שליט"א
לישיבה גדולה ליובאוויטש מיאמי רבתי

*

התי יוסף יצחק ש"י בוטמאן
התי צבי הירש ש"י גורארי
התי לוי יצחק ש"י הבר
התי שלום ישעי' ש"י זיילער
התי דוד ש"י יוניק
התי אברהם דוד ש"י לייבער
התי יוסף יצחק ש"י מינץ
התי מרדכי ש"י פרקש
התי לוי יצחק ש"י ראדאל
התי זלמן מנחם מענדל ש"י ראזענבלום

*

תלמידי ביהמ"ד
"אהלי תורה"

*

ויה"ר שיזכו למלאות שליחותם
בהצלחה רבה ומופלגה
לנח"ר כ"ק אדמו"ר שליט"א

■

נדפס ע"י
חברי המערכת ותלמידי ביהמ"ד
אהלי תורה